

K-spanare jagar efter folkhemmet

Ett Sverige på väg mot hög standard, lönsam exportindustri och välfärd. Nostalgisk läsning som passar en höst som denna. I K-spanarna går husesyn går resan till 1950- och 60-talens Sverige, fullt av nya Domusvaruhus, förortscentrum, kyrkor, skolor, samhällsdrömmar och visioner.

Men det är bara en av anledningarna till att du ska läsa den här boken.

K-spanarna går husesyn är något så ovanligt som en arkitekturbok som man kan läsa enbart på grund av dess underhållningsvärde. Så handlar det också om en bok skriven av två amatörer, i en ursprungliga bemärkelse.

Staffan Bengtsson och Göran Willis, alias K-spanarna, har hus som hobby och har gjort det nyligen förgångna till sin nisch. Sedan ett decennium tillbaka producerar de "K-märkt"-program för tv, med ständigt återkommande inslag av folkhemsnostalgier och soft jazz. Ingen ömmar för nedlagda bensinmackar med samma frenesi som K-spanarna, som inte oväntat har lyckats få med en även i sin nya bok.

Skribygggen som utgångspunkt

Utgångspunkten i boken är annars de vykort med "skrybygggen", som florerade i varenda svensk stad i mitten av förra seklet. Ett av korten föreställer Simon Spies rymdvilla i Södermanland. Ett annat världens första inomhus-shoppingcenter, beläget i Luleå och ritat av arkitekten Ralph Erskine, som tyckte synd om

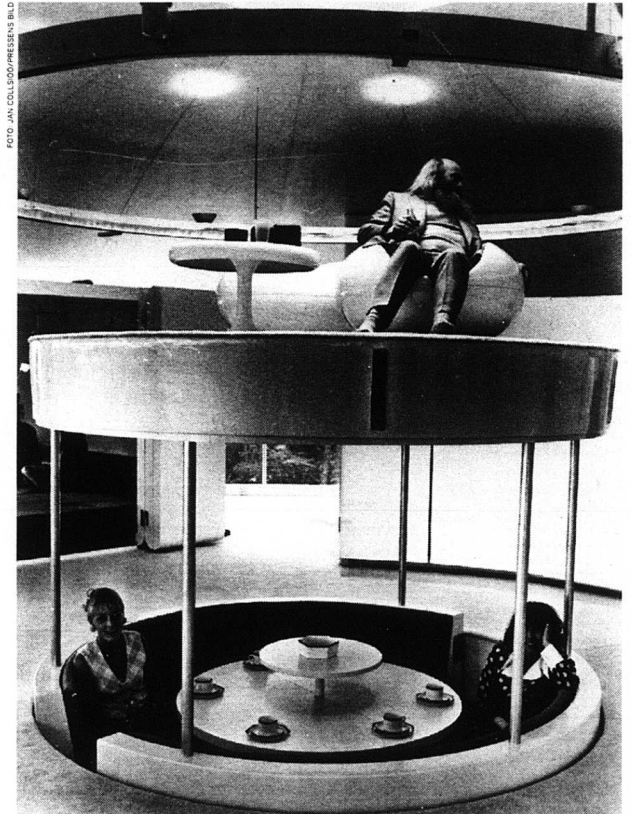
frysande Luleåbor. Vi får också följa med till 1960-talets motsvarighet till 2000-talets lyxiga radhus på Gåshaga brygga och till Georg Varheliys blandade boende i ett höghus i Björkhagen, där olika lägenhetstyper gör det möjligt för barnfamiljer, pensionärer, ungdomar och konstnärer att samsas under samma tak.

K-spanarna har ett både personligt och passionerat förhållande till sin hobby. Det smitter av sig på deras texter. De njuter i de lagom bekväma galonstolarna i entrén till simhallen i Finspång. De lider när Sveriges första snabbköp, Adde Livs i Göteborg, läggs ned. De blir på "himla gott humör" över Katedralskolan i Växjö och muttrar över att Erik Gunnar Asplund hade mage att välja så ogästvänliga omgivningar för sin sömnländska sommarstuga.

Men framför allt svarar de på allmängiltiga frågor som: Varför trivs man i vissa miljöer och inte i andra?

Det behöver man varken vara arkitekturmörd eller folkhemsnostalgiker för att uppskatta.

ANNICA VINTE

K-spanarna spanar bland annat på Spies rymdvilla, Ralph Erskine och nedlagda mackar.

Endast Frankrike franska ostar har

Ett land med 248 sorters ostar är överlägset, hävdar Lars Holger Holm. Han propagerar för att Frankrikes särställning måste bevaras.

REFLEKTION

Vid det stora internationella jordbruksmötet i Seattle för ett par år sedan hade i synnerhet de australiska, amerikanska och kanadensiska delegaterna svårt att inse det rättmätiga i fransmännens krav på att även i framtiden få subventionera sina bönder. Även i Europa gör sig då och då röster hörda som ifrågasätter det berättigade i att just Frankrikes bönder får motta en oproportionerligt stor del av EU:s jordbruksbidrag.

YLIGT SEIT kan dessa reaktioner tolkas som ett högst rimligt krav på likställdhet – varför skulle franska bönder vara av större värde än exempelvis svenska, grekiska eller kanadensiska?

Jag dristar mig till följande svar: därför att det franska jordbruket är unikt. Ett vete får ett vete, om det sedan ligger i Normandie, på

Poslätten eller i Indiana, så långt kan jag hålla med. Men där upphör också likheterna, ty en annan, och ovanligt stor, del av de franska jordbruksprodukterna skulle med lika stor rätt som Europas gamla byggnader och speciella miljöer kunna klassificeras som kulturminnesmärken i behov av en lagstiftning som garanterar deras fortbestånd. Vad vore nämligen den högre kökstiskt huvudby, vad vore vinkällaren berövad sina franska årgångar, vad vore gäslever utan Perigord – ja, den är lika bra i Ungern?

Ta i så fall en femstjärnig grekisk Metaxa, en fatlagrad portugisisk aguardente och en fransk armagnac hors d'age och håll dem i tre likadana kupade glas. Prova dem sedan bliit.

Eller ta en fullmogen, starkt doft-

En ost är en ost är en ost.

ande fransk brie, gjord på opastöriserad mjölk, och lägg den bredvid en dansk ost med samma namn från tillverkaren Høng. Jämför dem utan förutfattade meningar.

VI BEHÖVER INTE TVEKA om resultatet. En svensk ädelost bredvid en Roquefort är som att ställa en traktor bredvid en Rolls Royce. De är med andra ord ojämförliga, tillhör inte samma universum. Och så skulle man kunna hålla på i all oändlighet beträffande charkuterier, pastej, grönsaker, inläggningar och så vidare. Som kronan på

verket skulle man tvingas erkänna att en Schweinshaxe mit Sauerkraut inte kan jämföras med en alsaisisk choucroute, och att de torra badiska vitvinerna är trevlig saft, men inte i närheten av en fransk gewurztraminer eller riesling.

Till dessa ojämförliga produkter hör ett sammanhängande landskap som i ovanligt stor utsträckning bevarat sin äldre kultur och bebyggelse. Den som med öppna sinnen reser genom detta rika land kan bara baxna inför hur mycket kulturhistoria som där alltjämt är levande realitet.

En enda genomsnittlig och tämligen anonym sydfransk by skulle vara ett Disneyland i USA och ett Skansen i Sverige. Här är Brahehus ett omsorgsfullt skyddat kulturminnesmärke, i Frankrike skulle det vara en av tusentals gamla ruiner som minner om historiens ving-slag. 2 000-åriga broar från romartiden, som i Sverige skulle ha varit flyttade i sin helhet till historiska museet, upplåter sig i Frankrike alltjämt till daglig lastbilstrafik.

Det finns, som jag ser det, inför barbariets anstormning, all anledning att i ett framtida alltmer enat

Europa slå vakt om att, för den högre kulturens skull, bevara det franska språket just så krångligt som det är, att tillstå de franska livsmedlens överlägsenhet och att tillerkänna det forna Frankrike en särställning som region – naturligtvis var det även i Frankrike som den första stora paneuropeiska stilen inom arkitekturen, gotiken, föddes och nådde sin fulländning.

SOM JAG SER DET, är detta bugande inför Frankrike ingenting att skämmas för. Jag säger inte att jag officiellt försvarar den franske roquefort-bondens attentat mot McDonald's (att försvara terrorism är nästan i sig själv ett nytt terrordåd ...) men jag finner det samtidigt svårt att inte invärtes småle i sympati med honom.

Och vore McDonald's nu verkligen smarta skulle de besvara denna attack med att lansera ett par kampanjveckor innehållande specialerbjudandet *cheeseburgers au roquefort* – tala om att bidra till den militära avspänningen och förbättra de internationella relationerna i världen!

LARS HOLGER HOLM